

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียตามแนวพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

DEVELOPMENT OF A MULTIMEDIA INFORMATION SYSTEM BASED ON A
BUDDHIST COMMUNICATION INNOVATION APPROACH FOR PROPAGATING
BUDDHISM AT WAT MAHACHULALONGKORN RACHUTHIT AYUTTHAYA PROVINCE

¹พระธณภูมิ สมจิตโต (มะโนนันทิ) PhraThanaphoom Somajitto (Manonanti)

²พระราชวัชรธรรมวาที PhraRajvajaradhammavati ³บุญเลิศ โอฐสุ Boonlert Otsu

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Tanapoomnouvo@hotmail.com

Article Received: August 14, 2025. Revised: September 25, 2025. Accepted: September 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 132 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (1) การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การใช้งานของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก (3) แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) องค์ประกอบระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ความต้องการ (2) การออกแบบเครื่องมือประเมินที่เหมาะสม (3) การพัฒนาระบบสำหรับจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล (4) การทดลองใช้ระบบและปรับปรุง (5) การนำระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียไปใช้งานจริง 3) แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ออกแบบและประเมินระบบที่เหมาะสมกับบริบทของวัดและผู้ใช้งาน ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย เช่น การส่งเสริมให้วัดระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ การอบรมพระผู้บริหารและนิสิตให้สามารถใช้ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อขยายผลเป็นต้นแบบมาตรฐาน

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

This research article aimed: 1) to study the general status of multimedia information systems for the propagation of Buddhism, 2) to study the components of multimedia information systems for the propagation of Buddhism, and 3) to propose guidelines for the development of a multimedia information system for the propagation of Buddhism at Wat Mahachulalongkornrachuthit, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This mixed-method research utilized a quantitative method using a questionnaire. A sample of 132 respondents was used for data analysis using statistics such as percentages, means, and standard deviations. Qualitative research involved interviews with 10 key informants and data were analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) the general condition of the multimedia information system for Buddhism propagation, found the following: (1) the overall development of the multimedia information system was at the highest level, (2) the usage of the multimedia information system was at a high average level, and (3) the overall development guidelines for the multimedia information system were at a high level. 2) The components of the multimedia information system for Buddhism propagation consisted of: (1) needs analysis, (2) designing appropriate evaluation tools, (3) developing a system for data storage and analysis, (4) trialing and improving the system, and (5) putting the multimedia information system into actual use. 3) The development guidelines for the multimedia information system for Buddhism propagation at Wat Mahachulalongkornrachuthit, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, used an analysis, design, and evaluation process that was appropriate to the context of the temple and its users. The research results led to policy proposals, such as encouraging temples to gather opinions from experts, training monk administrators and students to use the system efficiently and supporting budgets from the government to expand the results as a standard model.

Keywords: Information System, Buddhist Communication Innovation, Propagating Buddhism

บทนำ

การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น บุคคลทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลาตลอด 24 ชั่วโมงด้วยเครือข่ายสื่อสารในลักษณะทางด่วน โดยการเผยแพร่พุทธศาสนาในอดีต นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เนื่องจากสามารถบูรณาการนำการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมให้อยู่ดีมีสุขจนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดั่งามสร้างเอกลักษณ์ให้คนไทยมีลักษณะนิสัยที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติว่าคนไทยมีจิตใจ อ่อนโยนและยิ้มแย้มแจ่มใสรู้จักให้อภัยและเป็นมิตรต่อผู้อื่นเป็นลักษณะที่โดดเด่นของคนไทยซึ่งเกิดจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในการดำเนิน

ชีวิตประจำวันจนเกิดความเคยชินกลายเป็นลักษณะอุปนิสัยที่เด่นชัด ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันและเมื่อเข้าสู่ยุคการพัฒนาข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การพัฒนาเป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อวางรากฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการพัฒนานคนเพื่อการขับเคลื่อนประเทศไทยเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับโมเดลการพัฒนากระบวนการศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปตามยุคตามสมัยอย่างรวดเร็วและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรของมนุษย์ในประเทศให้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ การศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น แต่การศึกษาเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในการเรียนมากยิ่งขึ้นพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งปัจจุบันได้ก้าวมาถึงยุคศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกกันว่า ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นการก้าวสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาช่วยในการพัฒนาประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทสำคัญทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียนที่เกิดมาในท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการนำความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาปรับใช้ในการเรียนการสอน ในการผลิตสื่อข้อสอบรวมถึงขั้นตอนวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้นและมีนักพัฒนาด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีต่างก็คิดออกแบบพัฒนาสร้างแบบทดสอบให้เป็นระบบทดสอบออนไลน์ (e-testing) คือระบบทดสอบการสอบอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ Notebook Tablet Smartphon ที่เชื่อมต่อระบบ Internet ซึ่งหลังจากผู้เรียนที่ทำการสอบเสร็จสามารถทราบผลการสอบทันทีและผู้สอนได้รับรายงาน (Report) ผลการสอบยังสามารถบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ (ศุภลักษณ์ จุฑาเรื่อ, 2559)

แนวทางการปฏิบัติของชาวพุทธและกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนที่จะต้องมึลักษณะผสมผสานเชิงบูรณาการระหว่างความรู้และการฝึกปฏิบัติ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานทันสมัย ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาหลักสูตรรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย สำหรับองค์ประกอบด้านการเรียนรู้หลักสูตรคำสอน ยุคไทยแลนด์ 4.0 ปรับประยุกต์จากเสาหลักทางการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโกซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้จากสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยมีองค์ประกอบ 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ 2) การเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติได้ 3) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต

วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ เป็นวัดบันดาลใจชั้นอุดมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยมีการออกแบบมุ่งให้เป็นที่ยุเผยแผ่แนวคิดและแรงบันดาลใจรวมทั้งเรื่องการศึกษา มีการดำเนินการ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพันธกิจทางด้านคณะสงฆ์ 6 ด้าน 2) ด้านพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชูวิทยาลัยและวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การผลิตบัณฑิต 2) การทำวิจัยและพัฒนา 3) การบริการวิชาการด้านพุทธศาสนาแก่สังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งปัจจุบันได้ก้าวมาถึงยุคศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกกันว่า ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นการก้าวสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาช่วยในการพัฒนาประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทสำคัญทางการศึกษาเป็น

อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ที่เกิดมาในท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยการนำความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาปรับใช้ในการเรียนการสอน ในการผลิตสื่อ (นวรรตน์ รามสูตร และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2559) เพื่อการบริการด้านวิชาการพุทธศาสนาแก่สังคมมีทั้งภาครัฐและเอกชนได้มาใช้วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ เพื่อสนองด้านวิชาการพุทธศาสนาแก่สังคม เช่น ปฏิบัติธรรม สัมมนา หรือมาทำกิจกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้ยึดหลังการศึกษาตลอดชีวิต คุณภาพของพระสงฆ์เพิ่มพูนวิทยฐานะผ่านการเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิธีการต่างๆที่มวลประชาชนจะได้ติดตามข่าวสารสื่อประชาสัมพันธ์และกิจกรรมต่างๆ ของทางวัด

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระสงฆ์ที่ประจำอยู่ในวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศจึงมีความสนใจพัฒนา เว็บไซต์วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ เพื่อให้คณะสงฆ์ นักเรียน นักศึกษาและคณาจารย์รวมถึงประชาชนได้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ นับว่า เป็นการเผยแพร่วัดให้สาธารณชนได้รู้จักยิ่งขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ของวัดที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนการบริการและการจัดการของวัดด้วยการพัฒนาแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับ อาคารสถานที่ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทางวิชาการ และการส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาสื่อนวัตกรรมต่างๆ ต่อไป ทั้งนี้ เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นยังสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ข่าวสารของวัด ตลอดจนการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนิสิตและผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะในด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางของการเป็นวัดต้นแบบด้านการบริหารจัดการที่ทันสมัยภายใต้หลักธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน และนิสิตปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 200 รูปหรือคน กลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้นิสิตปริญญาตรี จำนวน 132 รูป/คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัยจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นแบบสัมภาษณ์ 2) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยใช้การหาค่าความเที่ยงตรงหรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อและทั้งฉบับที่ 30 ชุด จึงจะถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการนำระบบที่พัฒนาแล้วมาในรูปแบบของการวิเคราะห์จากรูปภาพ

4.2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ โดยใช้สถิติในการคำนวณแต่ละด้าน เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ในปัจจุบันวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นแนวทางของ “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” ที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ธรรมะให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในยุคดิจิทัล สื่อมัลติมีเดียที่นำมาใช้ประกอบด้วยเว็บไซต์ของวัด ช่อง YouTube, เฟซบุ๊กเพจ, แอปพลิเคชันธรรมะรวมถึงการผลิตสื่อวีดิโอธรรมะในรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีภาพประกอบและเสียงบรรยายที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงเนื้อหาธรรมะได้อย่างลึกซึ้งและสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ทางวัดยังส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี AI และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ในการจัดเก็บข้อมูลพระธรรมเทศนา, กิจกรรมของวัด, รวมทั้งประวัติความเป็นมาของวัดในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา สะดวกต่อทั้งพุทธศาสนิกชนและผู้วิจัยด้านพระพุทธศาสนา ถึงแม้จะยังมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ แต่ทางวัดก็ได้รับความร่วมมือจากทั้งพระสงฆ์และอาสาสมัครด้านเทคโนโลยี ในการร่วมพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศให้เหมาะสมกับการใช้งานในบริบทของวัดถือได้ว่าเป็นการก้าวเดินอย่างมั่นคงและมุ่งสู่การเผยแพร่ธรรมะอย่างสร้างสรรค์และทันสมัย เพื่อสืบสานพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงใจคนในทุกยุคทุกสมัย

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศยังคงประสบปัญหาหลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขในระยะเวลาอันใกล้ เพื่อให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้รับสารในปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาก็กล่าวมาข้างต้นจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเผยแพร่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียที่วัดมหาจุฬาลงกรณราชู

ทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำลังเผชิญกับหลากหลายปัญหาที่มีผลกระทบต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล โดยปัญหาที่พบในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้านดังนี้ 1) ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีแม้ว่าวัดจะมีความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระธรรมแต่บุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านไอทียังมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้การผลิตและจัดการสื่อมัลติมีเดียขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ 2) ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์และซอฟต์แวร์การจัดหาสื่ออุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยเพื่อการผลิตสื่อมัลติมีเดียมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 3) โครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ตยังไม่เพียงพอบางพื้นที่ของวัดยังประสบปัญหาความเร็วอินเทอร์เน็ตที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งานในระดับการถ่ายทอดสดหรือการอัปโหลด เนื้อหาวิดีโอคุณภาพสูง ทำให้เกิดความล่าช้าในการเผยแพร่ข้อมูล 4) ขาดการวางแผนเชิงระบบในการจัดทำสารสนเทศการจัดการสารสนเทศในปัจจุบันยังคงขาดการวางแผนที่มีระบบและขาดแผนการพัฒนายาวที่ชัดเจนส่งผลให้การพัฒนาสื่อและการเผยแผ่ยังไม่มีความไม่แน่นอน 5) การผลิตเนื้อหายังไม่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเนื้อหาที่ผลิตขึ้นอาจยังไม่ได้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีความคุ้นเคยกับสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่ทันสมัยและมีความหลากหลาย 6) ไม่มีทีมงานที่ดูแลด้านมัลติมีเดียอย่างต่อเนื่องการผลิตสื่อมัลติมีเดียที่วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาระของพระสงฆ์หรือบุคคลไม่กี่คน ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการเผยแผ่ 7) การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายยังไม่เพียงพอการร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านสื่อดิจิทัลยังไม่เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาและเผยแพร่สื่อได้มากขึ้น 8) ระบบฐานข้อมูลยังไม่มีความมาตรฐานกลางในการจัดเก็บฐานข้อมูลที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลพระธรรมเทศนา กิจกรรมทางศาสนาหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องยังขาดความเป็นระบบและไม่มีมาตรฐานที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ 9) การประเมินผลการใช้สื่อที่เผยแพร่ไปแล้วการประเมินผลการเผยแผ่สื่อผ่านช่องทางต่างๆ ไม่เพียงพอและการติดตามผลหรือการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทำให้ไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้รับสารได้ 10) การใช้โซเชียลมีเดียยังอยู่ในระดับพื้นฐานการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการเผยแผ่พระธรรมยังไม่ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 11) ขาดหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านสื่อสารสนเทศให้กับพระสงฆ์พระสงฆ์หรือผู้ดูแลด้านการเผยแผ่ไม่ค่อยมีโอกาสฝึกอบรมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่ทำให้การใช้เครื่องมือดิจิทัลยังไม่ได้ผลเต็มที่ 12) ไม่มีระบบสำรองข้อมูลหรือระบบความปลอดภัยทางสารสนเทศข้อมูลที่เผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ยังไม่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอซึ่งอาจเสี่ยงต่อการสูญหายหรือถูกโจรกรรมข้อมูล 13) ไม่มีระบบจัดเก็บประวัติกิจกรรมทางศาสนาแบบดิจิทัลข้อมูลประวัติและกิจกรรมทางศาสนายังไม่ได้รับการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลที่มีมาตรฐาน ทำให้การค้นหาค้นหาหรือการใช้งานข้อมูลในอนาคตทำได้ยาก 14) การออกแบบสื่อยังไม่ตอบโจทย์ด้านความสวยงามและความทันสมัยสื่อที่ผลิตขึ้นบางประเภทขาดความสวยงามในด้านกราฟิกหรือการออกแบบที่ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้เทคโนโลยีรุ่นใหม่ 15) ขาดแนวทางบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับนวัตกรรมสื่ออย่างลึกซึ้งซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างพุทธธรรมกับการใช้นวัตกรรมทางสื่อยังอยู่ในขั้นตอนเริ่มต้นโดยขาดการบูรณาการเชิงลึกที่สามารถทำให้นิเทศธรรมะเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีได้อย่างกลมกลืนและมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า

(1) การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การใช้งานของระบบ

สารสนเทศแบบมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก (3) แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย

ข้อ	การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ระบบมีความทันสมัย น่าสนใจ	4.57	0.67	มากที่สุด
2.	ระบบแสดงผลได้อย่างรวดเร็ว	4.56	0.74	มากที่สุด
3.	การจัดรูปแบบวางตำแหน่งต่างๆ บนหน้าจอ มีความเหมาะสม	4.51	0.74	มากที่สุด
4.	ตัวอักษรมีความเหมาะสม (ขนาด, สี, ชนิด, ลักษณะ)	4.48	0.72	มาก
5.	การออกแบบหน้าจอภาพโดยภาพรวม	4.44	0.72	มาก
ภาพรวม		4.51	0.66	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้งานระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย

ข้อ	การใช้งานของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การใช้งานระบบมีความทันสมัย น่าสนใจ	4.60	0.67	มากที่สุด
2.	การสมัครสมาชิกในระบบเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว ใช้งานง่าย	4.50	0.73	มาก
3.	การเข้าถึงคลังข้อสอบง่ายต่อการใช้งานและตอบสนองตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน	4.46	0.77	มาก
4.	ระบบมีความปลอดภัยในการค้นหาข้อมูล	4.45	0.77	มาก
5.	การเข้าใช้งานระบบมีการเชื่อมโยงใช้งานได้อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน	4.43	0.71	มาก
ภาพรวม		4.49	0.66	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย

ข้อ	แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	พัฒนาระบบรายงานผลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้	4.48	0.69	มาก
2.	พัฒนาระบบแสดงผลผลการสอบได้อย่างละเอียด ตรวจสอบได้	4.45	0.66	มาก
3.	พัฒนาระบบแสดงผลในภาพรวมเข้าใจง่าย	4.43	0.70	มาก
4.	พัฒนาระบบแสดงผลมีความทันสมัย	4.38	0.72	มาก
5.	พัฒนาระบบมีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ	4.36	0.75	มาก
ภาพรวม		4.42	0.62	มาก

2. องค์ประกอบของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 การวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผล วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ต้องการวัด และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการประเมิน ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดีย ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะสงฆ์ ผู้บริหาร และนิสิต รวมถึงข้อจำกัดและ

ทรัพยากรที่มีอยู่ ข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การกำหนดขอบเขตของการประเมินว่าจะเน้นประเด็นใดเป็นพิเศษ เช่น ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ หรือพฤติกรรม

2.2 การออกแบบเครื่องมือประเมินที่เหมาะสม การออกแบบเครื่องมือประเมินที่ดีเป็นขั้นตอนสำคัญในการของการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ หรือกระบวนการต่าง ๆ เครื่องมือประเมินที่เหมาะสมจะช่วยให้เราได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือประเมิน

2.3 การพัฒนาระบบสำหรับจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการสร้างเครื่องมือหรือสื่อกลางทางดิจิทัลที่ออกแบบมาเพื่อรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ ทำความเข้าใจแนวโน้ม หรือแก้ไขปัญหาในองค์กร การพัฒนาระบบจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การมีระบบที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน มีข้อมูลดังนี้

2.4 การทดลองใช้ระบบและปรับปรุง การทดลองใช้ระบบและปรับปรุง ทดลองใช้ระบบกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทดลองใช้ระบบกับกลุ่มตัวอย่าง (User Testing) คือ กระบวนการที่นำระบบที่พัฒนาขึ้นไปให้กลุ่มผู้ใช้เป้าหมายได้ทดลองใช้งานจริง เพื่อเก็บข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้งาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการระบุปัญหาและจุดอ่อนของระบบเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและใช้งานได้ง่ายขึ้น

2.5 การนำระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียไปใช้งานจริง คือ การนำระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียไปใช้งานจริง คือ ระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การนำระบบไปใช้งานอย่างเป็นทางการ และติดตามประเมินผลการใช้งานอย่างต่อเนื่องการนำไปใช้งานจริงและติดตามประเมินผลการใช้งานอย่างต่อเนื่อง การนำระบบไปใช้งานจริง (Deployment) คือ ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาระบบ ที่เราจะนำระบบที่ผ่านการทดสอบและปรับปรุงแล้ว ไปใช้งานในสภาพแวดล้อมจริง โดยมีผู้ใช้งานจริงเข้ามาใช้งานระบบ มีขั้นตอนสำคัญและผลลัพธ์ที่คาดหวังดังนี้

3. แนวการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศมีแนวคิดที่ก้าวหน้าและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการนำสื่อมัลติมีเดียเข้ามาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นพุทธนวัตกรรมที่สามารถเชื่อมโยงธรรมะกับคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านความพร้อม วัดมีพื้นฐานที่ดีทั้งในแง่ของเจตนารมณ์ ความมุ่งมั่นของพระสงฆ์และการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมยุคดิจิทัล อีกทั้งยังมีการเริ่มพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถรวบรวมข้อมูลธรรมะ บทสวด กิจกรรมวัดและสื่อวิดีโอไว้ในช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มวิดีโอ ซึ่งล้วนแต่เป็นเครื่องมือที่ตอบโจทย์การสื่อสารกับประชาชนในวงกว้างอย่างไรก็ตาม ความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์เทคโนโลยี ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและบุคลากรที่มีความรู้ด้านมัลติมีเดียอาจยังเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมด้วยจิตศรัทธาและความร่วมมือจากเครือข่ายพุทธศาสนิกชน นักวิชาการและผู้มีความสามารถด้านเทคโนโลยี ก็เชื่อมั่นว่าจะสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดเหล่านี้ได้

วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศมีทิศทางการที่ชัดเจนในการใช้พุทธนวัตกรรมเพื่อการสื่อสารธรรมะในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาแต่ยังช่วยให้เข้าถึงใจผู้คนได้ง่ายขึ้นในสภาพแวดล้อมสื่อดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ในการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียตามแนวพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ คือการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้สามารถเข้าถึงผู้คนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ โดยเฉพาะการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคข้อมูลในยุคดิจิทัล การพัฒนาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันนั้น มีการจัดทำสื่อมัลติมีเดียหลากหลายรูปแบบ เช่น ถ่ายทอดสดทำวัตรสวดมนต์ แสดงธรรม วิดีโอธรรมะ บทสวดมนต์ออนไลน์ ภาพกราฟิกธรรมะและการถ่ายทอดสดกิจกรรมทางศาสนา ผ่านช่องทาง YouTube, Facebook และเว็บไซต์ของวัด ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและตอบโต้วิถีชีวิตยุคใหม่ที่เน้นความสะดวก รวดเร็วและเข้าใจง่าย

สภาพการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียตามแนวพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันนั้นอยู่ในช่วงของการดำเนินงานและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับกระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้การสื่อสารธรรมะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและสอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล ทางวัดได้มีการนำสื่อมัลติมีเดียหลายรูปแบบมาใช้ในการสื่อสาร เช่น การจัดทำวิดีโอเผยแพร่ธรรมะ การถ่ายทอดสดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การเผยแพร่บทความผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ได้อย่างยั่งยืน

แนวทางของพุทธนวัตกรรมที่นำมาใช้นั้น เน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ละทิ้งสาระสำคัญของพระธรรมคำสอน อาศัยการออกแบบสื่อที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และมีความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาระบบสารสนเทศมัลติมีเดียในปัจจุบันยังประสบข้อจำกัดบางประการ เช่น ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอบประมาณในการพัฒนาสื่อและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี บางส่วนที่ยังไม่เพียงพอด้วยความตั้งใจจริงของคณะสงฆ์และการเปิดรับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและเครือข่ายชุมชนทำให้การพัฒนาในด้านนี้มีแนวโน้มที่จะก้าวหน้าและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในบริบทของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านของ “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” ซึ่งหมายถึงการนำนวัตกรรมสื่อสารสมัยใหม่มาเสริมสร้างการเข้าถึงธรรมะอย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน ทางวัดได้ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศและสื่อมัลติมีเดียหลายรูปแบบ เช่นการเผยแพร่ผ่านไลฟ์สด วิดีโอธรรมะผ่าน YouTube การจัดทำรายการธรรมะประจำวันผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลธรรมะไว้ในรูปแบบฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อให้สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวกและเป็นระบบ ทั้งนี้ วัดยังมุ่งเน้นการสร้างสื่อที่เข้าใจง่ายมีความร่วมสมัย แต่ยังคงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนไว้ได้อย่างครบถ้วน

การพัฒนาในด้านนี้ยังเผชิญกับข้อจำกัดบางประการ เช่น ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงทรัพยากรด้านงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอสำหรับการลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยความร่วมมือจากคณะสงฆ์ ผู้ปฏิบัติงานในวัดและภาคีเครือข่ายจากภายนอก วัดสามารถดำเนินการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและมีแนวโน้มที่จะเติบโตในระยะยาวในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียตามแนวพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศถือเป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการเข้าถึงอย่างรวดเร็ว ความเข้าใจง่ายและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้งานในโลกออนไลน์

ในปัจจุบัน สภาพการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระยะของการดำเนินงานและพัฒนาอย่างมีทิศทาง โดยเฉพาะการบูรณาการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับกิจกรรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการนำนวัตกรรมสื่อสารมาปรับใช้กับเนื้อหาทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางที่เรียกว่า “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” (Buddhist Communication Innovation)

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ คือเพื่อให้การสื่อสารธรรมะสามารถเข้าถึงประชาชนได้ในวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการใช้สื่อมัลติมีเดียหลากหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอธรรมะบน YouTube และ Facebook การถ่ายทอดสดกิจกรรมทางศาสนา สื่ออินโฟกราฟิก บทสวดมนต์ออนไลน์และเว็บไซต์ของวัดซึ่งนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย และสะท้อนอัตลักษณ์ของวัดยังมีการพัฒนาฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศดิจิทัลที่รวบรวมพระธรรมเทศนา บทความทางวิชาการพระพุทธศาสนาและข้อมูลกิจกรรมของวัด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ของคนยุคใหม่ที่เน้นความสะดวกและการเข้าถึงหลากหลายช่องทาง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ควรมีรูปแบบที่เข้าใจง่าย เข้าถึงสะดวกและยังคงคุณค่าทางศีลธรรมไว้ได้ครบถ้วน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากการสื่อสารแบบดั้งเดิมสู่การสื่อสารเชิงนวัตกรรม วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแนวโน้มในการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียที่สอดคล้องกับแนวคิด “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” ซึ่งหมายถึงการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับยุคสมัย

บริบทของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ พระสงฆ์หรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้ผลิตสื่อข้อมูลหลักที่มีเนื้อหาธรรมะในรูปแบบมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอธรรมะ บทสวดมนต์ออนไลน์และรายการธรรมะประจำวัน ซึ่งมักถูกนำเสนอผ่าน ผู้นำความคิดเห็น เช่น อาสาสมัคร เครือข่ายศาสนทายาท หรือบุคคลที่มีอิทธิพลในโลกออนไลน์ (influencers ทางธรรมะ) ที่ช่วยเผยแพร่ต่อไปยังพุทธศาสนิกชนในวงกว้างผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น Facebook, YouTube, Line OA และเว็บไซต์ของวัดกลไกการสื่อสารช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้นำความคิดเห็นสามารถแปลความหรือเสริมความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบที่เหมาะสมกับระดับของผู้รับสาร อีกทั้งยังสร้างความเชื่อถือและความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาที่เผยแพร่มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรทางศาสนา ผู้พัฒนา และผู้ผลิตสื่อธรรมะ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและทุ่มเททรัพยากรในการสร้างสรรค์สื่อได้อย่างมีคุณภาพและทันสมัย 2) การใช้งานของระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่น่าสนใจที่สุดคือ แม้การพัฒนาจะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การใช้งานกลับอยู่ในระดับมาก ซึ่งแม้จะเป็นระดับที่ดี แต่ก็แสดงให้เห็นถึงช่องว่าง (Gap) ระหว่างศักยภาพของสื่อที่มีอยู่กับความเป็นจริงในการเข้าถึงและใช้งานของผู้คน และ 3) แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่แนวทางการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้พัฒนา และผู้ใช้งาน มองเห็นตรงกันถึงโอกาสในการปรับปรุงและต่อยอดในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ ผู้เรียน ขั้นตอนการสอนแบบบูรณาการ สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ของสื่อ ประเภทและลักษณะของสื่อ การออกแบบและการใช้สื่อและองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ประกอบด้วย การประเมินการออกแบบ (2) ขั้นตอนของระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผู้เรียน ขั้นที่ 4 วิเคราะห์รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 5 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นที่ 6 กำหนดสื่อมาใช้ตามขั้นตอนหรือกระบวนการของการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 7 ออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ และขั้นที่ 8 ประเมินผลการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ และ 2) การประเมินคุณภาพระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า อยู่ในระดับดีมาก มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีประโยชน์ มีความชัดเจน และมีความสมบูรณ์

2. ผลการศึกษาระบบการออกแบบระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการ 2) การออกแบบเครื่องมือประเมินที่เหมาะสม 3) การพัฒนาระบบสำหรับจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 4) การทดลองใช้ระบบและปรับปรุง 5) การนำระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียไปใช้งานจริง ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไม่ใช่แค่การสร้างสื่อแล้วเผยแพร่ออกไป แต่เป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบและครบวงจร ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางปฏิบัติที่เป็นมืออาชีพและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ชัดเจน ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อมัลติมีเดียในปัจจุบัน มีกระบวนการที่ทันสมัยและเป็นระบบอย่างมากโดยเปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียวไปสู่การสร้างระบบนิเวศที่สื่อสารสองทางที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้รับสารได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องบางอย่างกับงานวิจัยของ Fernando, Z. F. (2008) ที่พบว่า การเรียนการสอนแบบยูบิควิตัสที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เครื่องแม่ข่ายโปรแกรมประยุกต์ 2) เครื่องแม่ข่ายเว็บ 3) โทรศัพท์มือถือที่ส่งข้อความแบบมัลติมีเดีย 4) การบริการด้านการสื่อสาร 5) ระบบไฟร์วอลล์ป้องกันการบุกรุก 6) หน่วยอัจฉริยะ (ประเมินผลการสอบผู้เรียน) ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 แบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ และวิธีที่ 2 แบบออฟไลน์ ผู้เรียนสามารถดาวน์โหลดบทเรียน การบ้าน และแบบทดสอบ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และผู้สอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการจัดการเรียนการสอนด้วย

เทคโนโลยี รูปแบบการเรียนการสอนในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Constructivist ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง และช่วยสร้างความมีวินัย ความรับผิดชอบของผู้เรียน และเกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ และรองรับการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล ผู้มีจรรยา (2557) ที่พบว่า ระบบการเรียนรู้ควัฒนภาพแบบสร้างศักยภาพโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการรับรู้บริบท โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบควัฒนภาพ วัตถุประสงค์การเรียนรู้คุณลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะผู้สอน และเนื้อหาวิชา 2) การเรียนรู้ควัฒนภาพแบบสร้างศักยภาพโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการก่อนการสอน ขั้นดำเนินการการสอน และขั้นการประเมิน ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 7 ขั้นตอน ได้แก่ การแจ้งเตือนปัญหา ทำความเข้าใจและระบุปัญหา สร้างสมมติฐานและจัดลำดับสมมติฐานกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม สังเคราะห์และทดสอบข้อมูล และสรุปผลการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่งผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่และการสื่อสารแบบไร้สาย ระบบจะมีการสร้างศักยภาพตามบริบทการเรียนรู้ ของผู้เรียนระหว่างดำเนินการทำกิจกรรมการแก้ปัญหา 3) ผลผลิต ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหา และการรับรู้บริบท และสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐาภพ สมคิด (2560) ที่พบว่า 1) ระบบการสอนการทำงานเป็นทีมแบบอิงประสบการณ์ สำหรับนิสิตครูมหาวิทยาลัยบูรพาประกอบไปด้วย ส่วนปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการทำงานเป็นทีม 2) แนวคิดการสอนแบบอิงประสบการณ์ 3 วัตถุประสงค์ของระบบ 4) ผู้เรียน 5) ผู้สอน 6) แผนการสอน 7 แหล่งเรียนรู้ 8) แบบประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีม ส่วนกระบวนการ (Process) ขั้นตอนการสอนการทำงานเป็นทีม แบบอิงประสบการณ์ ได้แก่ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) มอบหมายงานและแบ่งทีม 3) แจ้งวัตถุประสงค์และแจ้งประสบการณ์ที่คาดหวังของงาน 4) ทดสอบก่อนเผชิญประสบการณ์ 5) เผชิญประสบการณ์ 6) พญูประสบการณ์ 7) เผด็จประสบการณ์ 8) ทดสอบหลังเรียน ส่วนผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 2) ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ส่วนผลย้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 2) ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน 3) ประสิทธิภาพของระบบการสอน

3. ผลการศึกษาแนวการพัฒนากระบวนทัศน์แบบมัลติมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าเป็นการใช้กระบวนการวิเคราะห์ออกแบบและประเมินระบบที่เหมาะสมกับบริบทของวัดและผู้ใช้งาน ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย เช่น การส่งเสริมให้วัดตระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ การอบรมพระผู้บริหารและนิสิตให้สามารถใช้ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อขยายผลเป็นต้นแบบมาตรฐาน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบและมองไปข้างหน้าโดยไม่ได้หยุดแค่การสร้างระบบให้เสร็จสิ้นแต่ยังคำนึงถึงการนำไปใช้จริงและความยั่งยืนในระยะยาว เพราะได้นำเสนอต้นแบบ (Model) ที่ชัดเจนและทำซ้ำได้สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศในองค์กรทางศาสนา โดยชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จต้องประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ 1) กระบวนการพัฒนาที่เข้าใจบริบท 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม และ 3) การมีแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อความยั่งยืน ดังนั้น ผลการวิจัยของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศจึงไม่ได้เป็นประโยชน์แค่กับทางวัดเอง แต่ยังเป็นกรณีศึกษาและแผนที่นำทางที่มีคุณค่าสำหรับวัดหรือองค์กรทางศาสนาอื่นๆ ที่ต้องการจะก้าวเข้าสู่โลกดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงศ์ เตชาติ (2562) ที่พบว่า การจัดทำระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สร้างขึ้นโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผน จัดทำแผนการปฏิบัติการระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษา 2) ขั้นการดำเนินการ ใช้ นำระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษานำมาทดลองใช้งานกับอาจารย์ที่ปรึกษาคณะครุศาสตร์ 3) ขั้นการประเมิน สัมภาษณ์การใช้งานระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษาของกลุ่มทดลอง 4) ขั้นปรับปรุง นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์การใช้งานระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษา และสามารถนำผลที่ได้จากระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนักศึกษามาช่วยเหลือนักศึกษาในการดูแลได้จริง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร ภูมาศ (2560) ที่พบว่าระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ 2) การวางแผนการสอน 3) การสนับสนุนผู้เรียน 4) การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน 5) การประเมินผล 6) การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็นแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การบูรณาการระบบสารสนเทศและพุทธนวัตกรรม การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียที่วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ เน้นการบูรณาการแนวคิดพุทธนวัตกรรม ซึ่งหมายถึงการนำเทคโนโลยีและสื่อใหม่มาผสมผสานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การเผยแพร่ธรรมะเข้าถึงผู้คนได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การใช้สื่อมัลติมีเดียในการเผยแพร่พระสงฆ์ในวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ YouTube เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยมีการนำเสนอหลักธรรมผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น การสอนแบบสากัจฉา (การสนทนา) การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบตอบปัญหา และการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ เพื่อให้เข้าถึงผู้คนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เน้นการสอนหลักธรรมเท่านั้น แต่ยังเน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น การนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม

4. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศได้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มรดกโลกทางวัฒนธรรมในบริบทพระพุทธศาสนา โดยมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนพิธีและศาสนธรรม ผ่านรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวก

การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบมัลติมีเดียตามแนวพุทธทศวัตกรรมที่วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศเป็นการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังเน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและสะดวกสำหรับผู้สนใจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยในด้านการจัดการเรียนการสอน หรือมีการออกแบบระบบที่มีลูกเล่นที่แปลกใหม่ออกไป เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ประสิทธิภาพของระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นลักษณะข้อมูลที่เป็นตัวอักษร และในอนาคตจะมีการเพิ่มข้อมูลในลักษณะในรูปแบบวีดิทัศน์ เพื่อดึงดูดความสนใจ และความทันสมัยกับยุคปัจจุบันยิ่งขึ้น

1.3 แนวทางการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การรายงานผลที่พัฒนาโมดูลเพิ่มขึ้นมาใหม่นั้นยังจะต้องมีการพัฒนาเพิ่มในส่วนของรูปแบบทั้งหน้าจอ และตัวอักษร สี ที่เป็นมาตรฐานและรายงานผลการสอบออกมาในหลายๆ รูปแบบมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการใช้มัลติมีเดียในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประเมินผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- ณฐาภ สมคิด. (2560). การพัฒนาระบบการสอนการทำงานเป็นทีม แบบอิงประสบการณ์ สำหรับนิสิตครูมหาวิทยาลัยบูรพา. คุุณินพนธ์ปริญญาคุุณินพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรพงศ์ เตชาติ. (2562). การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานติดตามผลการเรียนนัักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นพดล ผู้มีจรรยา. (2557). ระบบการเรียนรู้ควันตภาพแบบสร้างศัักยภาพโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการรับรู้บริบท. คุุณินพนธ์ปริญญาคุุณินพนธ์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นวรรตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. แหล่งที่มา <https://www.moe.go.th/การศึกษาไทย-4-0/> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2567.
- ภัทรพร ภูมาศ. (2560). การพัฒนาระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา. คุุณินพนธ์ปริญญาคุุณินพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2560). ระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุภลักษณ์ จุเครือ. (2559). Multi media e-News. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Fernando, Z. F. (2008). Teacher: Ubiquitous learning approach. In International Conference on Technologies for E-Learning and Digital Entertainment Springer. Berlin: Heidelberg.